

ישיבת חורב

חלומות פרעה - הטוב והרע לפרשת מקץ הרב יצחק דור - ראש הישיבה

שני חלומות חולם פרעה, בשניהם המרכיב המשותף הוא הרעיון שהרע גובר על הטוב. הפרות הרעות אוכלות את הפרות הטובות, והשיבולים הרעות בולעות את השיבולים הטובות.

בתורתו של בעל "השפת-אמת" חלומותיו של פרעה מתפרשים ככיתוי של תפיסת עולם שלימה. בתפיסה זו הרע מכלה את הטוב, גובר עליו ומשמש כח בעל ישות עצמאית. פרעה, פוטפרע ושאר השמות במצרים נושאים את שם האל המצרי רע. לימים יגיד פרעה המשעבד למשה רבנו: "ראו כי רעה נגד פניכם". גם כשהפרות הרעות בולעות את הפרות הטובות והבריאות מוסף פרעה: "ותבאנה אל קרבינה ולא נודע כי באו אל קרבינה, ומראיהן רע כאשר בתחילה, ואיך?".

החידוש הגדול של יוסף בפתרון החלום מבחינה רוחנית היא האמירה "חלום אחד הוא". לא רק מבחינת הפשט שאותו רעיון חוזר פעמים, אלא מבחינת תפיסת העולם שאין לרע בעולם מעמד בפני עצמו, והוא כולו ביטוי של תכנית אלוקית. גם הרע וגם הטוב באים מאותו מקור אלוקי ואחדותי, "חלום אחד הוא, ואת אשר האלוקים עושה הראה את פרעה". בורא העולם הוא זה השולט על הרע ומכוון אותו.

תפיסת עולם זו היא חידוש גדול במצרים וחידוש גדול אצל פרעה.

הרעיון העומד בבסיס תכניתו של יוסף שהשנים הטובות הן אלה שיפרנסו את השנים הרעות, אבל המקבילה הרוחנית של תפיסת העולם הזו היא: "ויש לומר שזה שפרות הרעות בלעו הטובות ולא נודע כי באו אל קרבינה, אף שכל החיות שלהם מהפנימיות שהיא טוב, אף שלא ניכר זה" (שפת אמת תרל"ג).

קשה מאוד לראות את הנקודה הטובה בתוך עולם רע ובתוך מציאות קשה, ולא נודע כי באו אל קרבינה". ממבט פשוט לא רואים כלום. אבל האמת היא שאין לרע כח בפני עצמו, ונקודות אלוקיות טובות הן אלה הנותנות לו קיום חיים. הפרות הטובות מחיות את הפרות הרעות.

מכח תפיסה זו פועל יוסף ומכין את הקרקע לגלות הגדולה של עם ישראל ולגלויות הבאות אחריה. בעקבות כך מתבאר בצורה מעניינת הפסוק על שנות הרעב: "ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבור למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים". בפסוק חסר הנושא, מה זה בהם? פשט הדברים הוא שיוסף פתח את מחסני המזון בהם אגרו את התבואה.

בעל השפת אמת דורש את הפסוק כך שיוסף פותח את שנות הרעב עצמן, ומוציא את כל הטוב ואת האור הגנוז בהם. הוא זה שמצליח לחשוף את האלוקי מתוך הרע. יוסף מלמד אותנו ואת פרעה ששני הכוחות הנראים ככוחות נפרדים, מנוהלים יחדיו ע"י הקב"ה.

במובן האישי המסר החינוכי של בעל השפת אמת מרשים ביותר: "ומה שיש ללמוד מפרשה זו, להכין עצמינו בימים הטובים שנגלה הקדושה בהם, לקבוע הארות בלב היטב, כדי להיות על ימי הרע שהקדושה נסתרת". (שפת אמת תרל"א)

יוסף מלמד אותנו שהתמודדות שלנו בזמנים קשים, של כאב ושל הסתר פנים של גלות ושל רדיפות, תלויה בהכנה שלנו מהשנים הטובות שלנו. אם יצבור אדם מספיק מזון רוחני, אור וקדושה אזי יוכל להאיר ולמצוא את נקודות האור גם בשנים הרעות.

לדעת השפת אמת, אחת מנקודות האור הקיימות לעולם בימות החושך הוא נר חנוכה, בתורתו לשנת תרל"א מאריך הוא להסביר שאנו מדליקים נר של חנוכה, ולא נר בחנוכה.

כלומר לדעתו אנחנו מדליקים כל שנה מחדש את ה"נר" הידוע, את נר החנוכה הישן שבו היה הנס, ע"י ההדלקה של הנר הפשוט שלנו שואבים אנו כוחות מה"נר" הידוע שדולק כבר למעלה מאלפים שנה ומראה אור בימות החושך הגדולים.

שבת שלום ומבורך!

